

Kohtuasi C-53/22

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

26. jaanuar 2022

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia (Lombardia maakonna halduskohus, Itaalia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

7. jaanuar 2022

Kaebuse esitaja:

VZ

Vastustaja:

CA

Menetluses osalevad:

RT, BO, Regione Lombardia, Regione Liguria

Põhikohtuasja ese

Avalikus hankemenetluses tehtud pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse tühistamisest keeldumine.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artikkel 267.

Eelotsuse küsimused

1. Kas direktiivi 89/665 artikli 1 lõikega 3 on vastuolus, et pakkuja, kes on lepingupartneri valiku menetlusest lõplikult kõrvaldatud, keeldutakse võimaldamast esitada hankemenetluse tühistamisest keeldumise peale kaebus, juhul kui ta kavatseb tõendada, et edukas pakkuja ja kõik teised

paremusjärjestusse paigutatud pakkujad olid toime pannud rasked eksimused ametialaste käitumisreeglite vastu, mis seisnesid konkurentsivastaste kokkulepete sõlmimises, mis tehti kohtu poolt kindlaks üksnes pärast tema hankemenetlusest kõrvaldamist, ja seda eesmärgiga saada võimalus osaleda uuesti korraldatud hankemenetluses.

2. Kas direktiivi 89/665 artikli 1 lõikega 3 ja [Euroopa Liidu õiguse] konkurentsikaitse valdkonna põhimõtetega on vastuolus see, et halduskohus ei või läbi vaadata lepingupartneri valiku menetlusest lõplikult kõrvaldatud pakkuja kaebust, mis on esitatud hankija enesekontrollist keeldumise peale seoses otsustega menetluses osaleda lubamise ja lepingu sõlmimise kohta, mis on tehtud selliste pakkuja kasuks, kes on menetluse esemeks oleva sektoriga samas sektoris sõlminud konkurentsi kahjustavaid kokkuleppeid, mille olemasolu on kohus kindlaks teinud?

Viidatud Euroopa Liidu õigusnormid ja kohtupraktika

ELTL artikkel 101.

Direktiiv 2014/24/EL; artikli 18 lõige 1, artikli 57 lõike 4 punktid c ja d.

Direktiiv 2007/66/EÜ; põhjendused 3 ja 17, artikli 1 lõiked 1 ja 3, artikli 2a lõige 2.

Euroopa Kohtu otsused C-465/11, C-100/12, C-689/13, C-355/15, C-124/17 ja C-425/18.

Viidatud riigisisised õigusnormid

Riigihangete seadustik – seadusandlik dekreet nr 50/2016 (Codice dei contratti pubblici – Decreto Legislativo n. 50/2016), millega võeti Itaalias üle direktiivid 2014/23/EL, 2014/24/EL ja 2014/25/EL.

Artiklis 80 on ette nähtud kõrvaldamise alused ja selle punktis 5 on ette nähtud, et hankijad kõrvaldavad hankemenetlusest ettevõtjad, kes on mõnes järgmises olukorras, mille hulgas on punktis c ette nähtud olukord, kus hankija suudab asjakohaste vahenditega tõendada, et ettevõtja on raskelt eksinud ametialaste käitumisreeglite vastu, mis muudab tema aususe või usaldusväärsuse küsitavaks.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Codice di procedura civile) artikkel 100, mille kohaselt on nõude või vastuväite esitamiseks nõutav huvi olemasolu.

Halduskohtumenetluse seadustik – seadusandlik dekreet nr 104/2010 (Codice del processo amministrativo – Decreto Legislativo n. 104/2010).

Artikli 35 lõikes 1 b on ette nähtud, et kohus kuulutab – ka omal algatusel – kaebuse vastuvõetamatuks, kui puudub huvi või esinevad muud alused, mis takistavad sisulise otsuse tegemist.

Asjaolude ja menetluse lühiülevaade

- 1 18. detsembril 2018. aastal algatas hankija CA (vastustaja) avatud menetluse helikopteripääste teenuse osutamiseks.
- 2 16. jaanuaril 2019 esitas äriühing VZ (kaebuse esitaja) vastava hanketeate peale kaebuse, osas, milles nõuti tunnistust, mida VZ-l kõnealusel ajal ei olnud. Kaebus lükati tagasi TAR Lombardia (Lombardia maakonna halduskohus, Itaalia) otsusega, mida Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) kinnitas.
- 3 Vahepeal tuvastas Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato in Italia (Itaalia konkurents- ja kaubandusasutus, edaspidi „AGCM“), et mõned kõnealuses menetluses pakkujatena osalevad ettevõtjad olid ajavahemikus 2001–august 2017 toime pannud ELTL artikli 101 raske rikkumise, mis seisnes muu hulgas kokkuleppes, mis käsitles helikopteriteenuste hinna kindlaksmääramist, ning määras neile sellest tulenevalt rahalised sanktsioonid. Ta ei tuvastanud aga konkurentsi piirava kokkuleppe olemasolu. Seetõttu sõlmiti kolme osa kohta 2. märtsil 2020 lepingud RT-ga (1. ja 2. osa) ja BO-ga (3. osa).
- 4 RT ja BO ning JF, teine äriühing, kes ei ole pool põhikohtuasjas, esitasid TAR Laziole (Lazio maakonna halduskohus, Itaalia) neile määratud sanktsioonide peale kaebuse. TAR Lazio (Lazio maakonna halduskohus, Itaalia) lükkas kõik kaebused tagasi ja seda tegi ka Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu), välja arvatud ühe veel poolleiloleva menetluse puhul.
- 5 1. juunil 2020 teatas VZ CA-le TAR Lazio (Lazio maakonna halduskohus, Itaalia) otsusest ja dokumenteeris lisaks, et tal oli alates 2019. aasta oktoobrist tunnistus, mis kujutas endast hankemenetluses kvalifitseerimise tingimust, s.o tingimust, mida ta varem ei täitnud.
- 6 Kaebuse esitaja huvi ei seisne seega selles, et temaga leping sõlmitaks, vaid hankemenetluse tervikuna tühistamises, eesmärgiga osaleda uues hankemenetluses.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 7 RT ja BO väidavad, et hinnakokkulepete eesmärk ei olnud teenuste hinna suunamine ja hankijad ei kasutanud seda hankemenetluse pakkumuste esitamise aluste määratlemiseks. Nad väidavad lisaks, et hinnakokkulepe ei olnud hankijatele siduv ega võimeline konkurentsivastaseid piiranguid tekitama.

- 8 VZ väidab, et TAR Lazio (Lazio maakonna halduskohus, Itaalia) otsus, millest ta CA-le teatas, mõjutab konkreetset hinnangut eduka pakkuja aususe ja usaldusväärsuse kohta helikopteripääste teenuse osutamisel, ja seda ka juba sõlmitud lepingu puhul, kuna toime pandi raske ametialane rikkumine, mis on kohtu poolt tuvastatud.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühiülevaade

- 9 Kaebuse esitaja kõrvaldati lõplikult hankemenetlusest ja seega ei ole tal õigust vaidlustada madalaima hinnaga pakkumuse valimist ning kõiki menetlusedokumente üldisemalt. Käesoleval juhul kahtleb aga eelotsusetaotluse esitanud kohus selles järgmistel põhjustel.
- 10 Itaalia kohtupraktikas on Euroopa Kohtu poolt kohtuasjades C-100/12 ja C-689/13 tehtud otsuste alusel toimunud kohtupraktika arengut arvestades väidetud, et hankemenetluses, milles osales ainult kaks pakkuja, on lubatud läbi vaadata kaebus, mille eesmärgiks on uue hankemenetluse korraldamine ja mille on esitanud miinimumtingimuste täitmata jätmise tõttu kõrvaldatud osaleja. Kuid ka viidatud uue suunitluse kohaselt eeldab huvi niisuguse kaebuse läbivaatamise vastu, et vaidlustused esitatakse sama menetluse raames ning et pakkuja kõrvaldamine ei ole juba enne viidatud kaebuse esitamist jõustunud, kooskõlas sellega, mida Euroopa Kohus leidis kohtuasjas C-355/15. Sellest lähtudes tuleks käesolevas kohtuasjas kaebus järelikult vastuvõetamatuks tunnistada.
- 11 Teoreetiliselt oleks saanud menetluse läbiviimise ajal eduka pakkuja ja kõik paremusjärjestusse kantud pakkujad kõrvaldada põhjusel, et nad osalesid konkurentsivastases kokkuleppes. Euroopa Kohus on leidnud, et konkurentsieeskirjade rikkumine, mille AGCM tegi kindlaks ja mida ta sanktsioneeris kohtuorgani poolt kinnitatud meetmega, kujutab endast rasket eksimust, mille ettevõtja on pannud toime ametialaste käitumisreeglite vastu (kohtuasi C-425/18). Sel hetkel ei olnud kohus aga kokkuleppe olemasolu ega olulisust veel kinnitanud – asjaolu, mis ei võimaldanud kaebuse esitajal vaidlustada eduka pakkuja ja teiste kokkuleppes osalejate hankemenetluses osaleda lubamist. See tekitab eelotsusetaotluse esitanud kohtus kahtlusi seoses viidatud kõrvaldamise mõistlikkusega, mis sõltub sisuliselt kokkuleppe enda tuvastamiseks vajalikust ajast, st juhuslikest asjaoludest.
- 12 Lisaks oli kohtuasjas C-355/15 lõplikult hankemenetlusest kõrvaldatud pakkuja vaidlustanud pakkumuse edukaks tunnistamise, seega tema kõrvaldamisega tihedalt seotud ja sama menetluse raames võetud meetme. Käesolevas kohtuasjas vaidlustab kaebuse esitaja aga asjaolu, et hankija pidas pakkumuse edukaks tunnistamise tühistamise seisukohast ebaoluliseks täiendavat ja menetlusest, millest ta kõrvaldati, väljapoole jäävat asjaolu (st kohtuotsust, millega TAR Lazio (Lazio maakonna halduskohus, Itaalia) kinnitas AGCM-i määratud sanktsiooni) – asjaolu, millest tulenevalt eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb võimaluses kohaldada käesoleval juhul kohtuasjas C-355/15 kinnitatud põhimõtteid.

- 13 Euroopa Kohus pidas kohtuasjas C-333/18 vastuvõetavaks paremusjärjestuses kolmandale kohale klassifitseerunud pakkuja kaebust, mille eesmärgiks oli vaidlustada paremusjärjestuses ainult kahele esimesele kohale klassifitseerunud pakkujal hankemenetluses osaleda lubamine, isegi kui ta pakkumus osutub nõuetevastaseks ja ka teiste pakkujate olemasolul, kes on paremusjärjestuses temast tagapool, ning seda seetõttu, et kui edutu pakkuja kaebus tunnistatakse põhjendatuks, võib hankija teha otsuse tühistada hankemenetlus ja algselt uus hankemenetlus (punkt 28). Käesoleva kaebuse esitaja olukord näib tema kaebuse esitamise huvi hindamise seisukohast järelikult sarnane kohtuasjas C-333/18 käsitletud olukorraga.
- 14 Lõplikult hankemenetlusest kõrvaldatud pakkuja võimalus vaidlustada seda, et edukas pakkuja täidab kvalifitseerimise tingimusi, ei näi olevat välistatud direktiiviga 2007/66/EÜ, mille eesmärk on teha läbivaatamismenetlused lisaks kõigile, kel on huvi lepingu sõlmimiseks, kättesaadavaks ka kõigile, kel see huvi oli (põhjendus 17 ja artikli 1 lõige 3), nagu kaebuse esitaja puhul. Lisaks loetakse huvitatuteks pakkujad, keda ei ole veel lõplikult kõrvale jäetud (artikli 2a lõige 2), aga seda ainult nende isikute kindlaks tegemiseks, kellele tuleb lepingu sõlmimisotsusest teatada, mitte ka kaebuse vastuvõetavuse eesmärgil.